

Literatūra 4.–9. klasei

Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs (2. variants)

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis	3
Mācību priekšmeta uzdevumi.....	4
Mācību saturs.....	5
Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts.....	8
4. KLASE (35 stundas).....	8
5. KLASE (70 stundas).....	11
6. KLASE (70 stundas).....	15
7. KLASE (70 stundas).....	20
8. KLASE (70 stundas).....	25
9. KLASE (70 stundas).....	30
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	37
Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes.....	40
Mācību līdzekļi.....	40
Mācību metodes.....	41

Ievads

Mācību programmas nolūks ir atbilstoši Pamatizglītības standartam literatūrā noteikt literatūras mācību priekšmeta uzdevumus 4.–6. un 7.–9. klasē, noteikt mācību saturu, lai literārā darba apgūvē tiktu veidota skolēna izpratne par literatūru kā vārda mākslu, mērķtiecīgi veicināta literārā darba uztvere un radošā darbība atbilstoši skolēna vecumposmam un lai tiktu veidota izpratne par literatūru kā kultūras daļu. Mācību programmā ietvertas skolēnam nozīmīgas mākslas un ētiskās vērtības, kas veido pamatu viņa pilnvērtīgai, motivētai attīstībai, centrā izvirzot prasmju un iemaņu attīstību vārda mākslas izpratnes procesā, tēlainās domāšanas attīstību.

Programmas filozofiski metodiskā pieeja pamatojas humānās pedagoģijas atziņās, uzsverot, ka pedagoģiskā procesa centrā ir bērna vajadzības, tāpēc skolas literatūras kursā jāorientējas nevis uz literatūras zinātnisku analīzi, bet uz skolēna pieredzes rosināšanu.

Programmas daļas: ievads, mācību priekšmeta mērķis, mācību priekšmeta uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apgūves secība un apgūvei paredzētais laiks, kurā noteikts un precizēts tēmu kopums, kas aptver mācību satura trīs daļas – literatūra kā vārda māksla, literārā darba uztvere, radošā darbība un literatūra kā kultūras sastāvdaļa. Programma norādīti literārie darbi, kuri izmantojami mācību satura apgūvē, sasniedzamajā rezultātā norādītas zināšanas, izpratne un attieksmes. Atbilstoši tēmai un literārajiem darbiem akcentēta saikne ar citām mākslām – mūziku, tēlotājmākslu, animāciju, kino, teātri, arhitektūru, dekoratīvi lietišķo mākslu. Tēlotājmākslas darbu reprodukcijas un citu mākslas veidu piemēri (fotoattēli, nošu materiāls, kadri no mākslas filmām u. tml.) ievietoti mācību grāmatās.

Uzdevumi un metodiskie paņēmieni strukturēti atbilstoši mācību komplekta metodiskajai pieejai, ka jebkura literārā darba apguve realizējama 3 soļos – teksta atvēršana, lai skolēnu noskaņotu emocionāli un sagatavotu aktīvai garīgai un praktiskai darbībai; teksta lasīšana un analīze, kuras laikā tiek radīts dialogs starp skolēnu un literāro darbu; pēcteksta darbs, kurā tiek rosināta jaunu zināšanu, jaunas vai padziļinātas lasītāja pieredzes veidošana, kā arī īpaši izcelta skolēna radošā darbība, interpretējot un vērtējot literāro darbu, kā arī pašvērtējums un savstarpējā vērtēšana.

Mācību procesā skolēns un skolotājs ir subjekti, kuru sadarbība vērsta uz kopējo rezultātu – mācību vielu kā objektu. Skolotājs ir starpnieks skolēna dialogā ar literāro darbu.

Atbilstoši Valsts pamatizglītības standartam literatūras mācību priekšmetā īpaši akcentējams pašizpaušmes un radošais aspekts, vērtējošais (morālais un estētiskais) aspekts un sociālais (sadarbības) aspekts.

Programma ir aprobēta vairākus mācību gadus Rīgas Franču licejā, un tai ir ieteikuma raksturs.

Mācību priekšmeta mērķis

Sekmēt skolēna emocionālo un intelektuālo attīstību, spēju uztvert literatūru kā vārda mākslu, attīstot skolēna lasīšanas intereses, tēlaino domāšanu un radošo pašizpaušmi.

Mācību priekšmeta uzdevumi

4.–6 klase

Veidot sapratni par literatūru kā vārda mākslu, tās veidu un žanru daudzveidību, satura un formas vienotību.

Veicināt skolēnu prasmes literāro darbu uztverē, vērtēšanā un interpretēšanā, sekmējot daudzveidīgu pašizpaušmi literatūras apguves procesā.

Veidot skolēnu lasīšanas kultūru, sapratni par nepieciešamību pilnīgot savu lasītāja pieredzi.

Attīstīt sapratni par literatūru kā kultūras mantojuma veidu, rosinot interesi par savas un citu tautu literatūru un folkloru.

Sekmēt literatūras apguves procesā daudzveidīgu informācijas avotu izmantošanu, veicinot skolēnu mācīšanās, vērtēšanas un sociālās prasmes.

7.–9. klase

Veidot sapratni par literatūras kā vārda mākslas likumsakarībām, tās veidu un žanru daudzveidību, saistot satura un formas, mākslinieciskās un valodiskās izteiksmes elementus.

Veicināt skolēnu prasmes un ieinteresētību literārā darba uztverē, veicināt radošu pašizpaušmi, mērķtiecīgi interpretējot un vērtējot literāros darbus.

Veicināt skolēnu lasīšanas kultūras pilnveidi, rosinot savas individualitātes un spēju apzināšanos, pilnīgojot lasītāja intereses, vajadzības un pieredzi.

Attīstīt sapratni par literatūru kā kultūras mantojuma veidu, tās saikni un mijiedarbi ar citām mākslām, rosinot interesi par savas un citu tautu literatūru, folkloru, mitoloģiju.

Sekmēt literatūras apguves procesā daudzveidīgu informācijas avotu izmantošanu, veidojot pētnieciskā darba iemaņas un veicinot skolēnu mācīšanās, vērtēšanas un sociālās prasmes.

Mācību saturs

4.–6. klase	7.–9. klase
Literatūra kā vārda māksla	Literatūra kā vārda māksla
Literatūras veidi – lirika, epika, drāma.	Literatūras veidi un starpveids – liroepika.
Literatūras žanri – dzejolis, fabula, literārā pasaka, stāsts, atmiņu tēlojums, bērnu romāns, luga.	Literatūras žanru daudzveidība – dzejolis, fabula, balāde, poēma, literārā pasaka, īsais stāsts, novele, miniatūra, epifānija, eseja, mākslinieciskais apraksts, humoreska, romāns (t. sk. atmiņu un kriminālromāns), drāma, komēdija; žanru pazīmes.
Literārā darba valoda, tēlainās izteiksmes līdzekļi – epitets, salīdzinājums, personifikācija, metafora, sajūtu gleznas.	Literārā darba valoda, tēlainās izteiksmes līdzekļi – epitets, salīdzinājums, personifikācija, metafora, hiperbola, simbols, paradokss, alegorija.
Ritma elementi, atskaņas, vārsma, pants, valodas skaniskums dzejā.	Dzejas motīvi, tēli, ritms, verlibrs.
Daiļdarba saturs un tematika.	Daiļdarba saturs, tematika, problemātika, idejas.
Literārā darba uzbūves elementi – sižets, kompozīcija.	Daiļdarba kompozīcija, tās nozīme daiļdarba idejas atklāsmē.
Literārā darba varoņi, to nozīme sižeta risinājumā.	Tēli, to veidojums, tēlu sistēma.
Dabas tēlojums, vides un laika tēlojums literārā darbā.	
Literatūra un citi mākslas veidi (mūzika, tēlotājmāksla, kino, animācija).	Literatūra un citi mākslas veidi (mūzika, tēlotājmāksla, dekoratīvi lietišķā māksla, kino, animācija, arhitektūra).
Literārā darba ilustrācijas.	
	Komiskais un traģiskais literārā darbā.
	Reālisms, romantisms, tautiskais romantisms.
Folklorā – tautasdziesmas, pasakas, teikas, anekdotes, parunas, sakāmvārdi, mīklas.	
Latviešu un cittautu folkloras sižeti, tēli, to izmantojums literārajās darbos.	Latviešu un cittautu folkloras, mitoloģijas sižeti, tēli, to izmantojums literārajās darbos. Folkloras poētikas un valodas īpatnības.
Literārā darba uztvere, radošā darbība	Literārā darba uztvere, radošā darbība
Viedoklis par literāro darbu.	Ētiskās un estētiskās vērtības literārā darbā.

4.–6. klase	7.–9. klase
Literārā darba emocionālā noskaņa. Izjūtu un pārdomu atklāsme.	Literārā darba emocionālā noskaņa. Izjūtu un pārdomu atklāsme, argumentējot savu viedokli.
Literārā teksta izteiksmīga lasīšana un runāšana.	Literārā teksta izteiksmīga lasīšana un runāšana, lasītāja un literārā darba autora pozīcija.
Literārā darba satura izklāsts loģiskā secībā.	Literārā darba varoņu, tajā pausto ideju, izteikto problēmu vērtējums mutvārdos un rakstveidā.
Anotācija, atsauksme par literāro darbu.	Recenzija par literāro darbu.
Apraksts un vēstījums.	Pārspriedums, argumentētā eseja.
Žanra pazīmju izmantojums jauna teksta veidošanai.	Literārā darba žanrisko, māksliniecisko iezīmju un kompozīcijas elementu izmantojums jauna teksta veidošanai.
Sava un citu paveiktā vērtējums.	Sava un citu paveiktā vērtējums, kritēriju izstrāde
Inscenējums.	
	Savas pieredzes salīdzinājums ar literārajā darbā atklāto.
	Citu viedokļa noskaidrošana par literāro darbu un dažādu viedokļu salīdzināšana.
Literatūra kā kultūras sastāvdaļa	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
Latviešu un citu tautu folkloras darbi.	Latviešu un cittautu folklorā, mīti, latviešu mītu atspulgs folklorā, latviešu un cittautu eposi.
Literāro darbu daudzveidība.	Literāro darbu tematiskā un žanriskā daudzveidība.
Folkloras izmantojums literārā darbā.	Latviešu un cittautu folkloras tēlu un sižetu izmantojums literārajos darbos.
	Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu folklorā un literārajos darbos. Nacionālās identitātes apziņa, tās izpausme literatūrā.
	Literārajos darbos ietvertie kultūrvēsturiskie fakti.
Grāmatas izvēle atbilstoši lasītāja interesēm.	
Grāmatas struktūra – titullapa, uzziņu elementi.	

4.–6. klase	7.–9. klase
Dažādi informācijas ieguves avoti, vārdnīcu izmantošana. Informācijas atrašana bibliotēkā.	Tradicionālie, elektroniskie, audiovizuālie informācijas ieguves avoti.
Novada kultūrvēsturiskās vietas, novada īpatnību atklāsme literārā darbā.	Muzeji un kultūrvēsturiskās vietas, literārā darba saistība ar kultūrvēsturisko novadu.
Tautas tradīcijas – tradicionālie svētki, etnogrāfiskie pasākumi.	
Literārā darba autora personība.	Literārā darba autora personība, daiļrades fakti.

Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts

4. KLASE (35 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Latviešu tautas pasakas. Teksta izteiksmīga lasīšana, runāšana. Satura izklāsts loģiskā secībā. Pasaku ilustrācijas.	3	Latviešu tautas pasakas. <i>Gudrie koki, Stiprais, Eža kažociņš.</i>	Zina atsevišķas tautas pasaku pazīmes, pasaku saturu. Saprot pasaku saturu, to izklāstot loģiskā secībā, pasaku ilustrāciju nozīmi. Ir ieinteresēts iepazīt latviešu tautas pasakas, tās izteiksmīgi lasīt un runāt.	Tēlotājmāksla R. Ērls “Koks”, G. Klimts “Dzīvības koks”.
Folkloras elementi literārā darbā. Sava un citu paveiktā vērtējums. Literārā darba ilustrācijas.	3	V. Plūdonis. <i>Eža kažociņš.</i>	Zina literārā darba saturu. Saprot folkloras elementu izmantojumu literārā darbā, ilustrāciju nozīmi. Ir ieinteresēts izteikt savu viedokli, vērtēt savu un citu paveikto.	Teātris Iestudējums Latvijas Valsts leļļu teātrī, lelles.
Literārā darba sižets, tēma, varoņi, to nozīme sižeta atklāsmē. Vides tēlojums. Sakāmvārdi. Literārā darbā tēlotās situācijas raksturojums. Apraksts.	5	J. Širmanis. <i>Kriksis.</i>	Zina literārā darba sižetu, tēmu, varoņus. Izprot varoņu nozīmi sižeta atklāsmē, vides tēlojumu, literārā darbā tēlotās situācijas, to raksturojumam izmantojot sakāmvārdus. Saprot apraksta veidošanas principus. Pauž savu viedokli par lasīto.	Tēlotājmāksla L. Finī “Kaķis”, N. Struļevs “Māja”, M. Valdmanis “Mežmalā”, K. Upīte “Jaņķelis”.
Dzejolis. Pants, valodas skaniskums, sajūtu gleznas. Dzejoļa emocionālā noskaņa.	4	Rainis. <i>Sludinājums avīzē, Pasaka par jūras braucienu,</i> P. Brūveris. <i>Dīvainais nams,</i> J. Baltvilks. <i>Skaitāmpants,</i> <i>Nozagtā Parīze,</i>	Zina dzejoļu saturu. Saprot pantu izkārtojumu, valodas skaniskuma iezīmes, sajūtu gleznas. Ir ieinteresēts lasīt dzejoļus un raksturot to emocionālo noskaņu.	Tēlotājmāksla K. Sūniņš “Rudens”, J. Anmanis “Rainis”, J. Osis “Rainis”, J. Jurjāns “Taureņi”, E. Kalniņš “Jūrā”, K. Hūns “Bruņinieks”.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
		L. Līvena. Vārna mazgājas, J. Baltauss. Ancim jubileja, Mammas miedziņš, M. Cielēna. Princese un bruņinieki.		
Literārā pasaka. Literārā darba varoņi, to nozīme sižeta risinājumā. Žanra pazīmju izmantojums jauna teksta veidošanai. Autora personība.	5 2	M. Cielēna. <i>Pasakas par brīnummazajiem</i> vai D. Dreika. Kurmuļmurmulis un kārkauļa ola, Baložlaika bēniņstāsti. I. Ziedonis. Pasaka par nagu melnumiem.	Zina literāro pasaku saturu, varoņus. Saprot literāro pasaku varoņu nozīmi sižeta risinājumā, literārās pasakas pazīmes, izmantojot tās sava teksta veidošanai, atsevišķas autora personības iezīmes. Ir ieinteresēts iepazīt dažādas literārās pasakas.	Tēlotājmāksla Ž. B. Grezs "Meitene ar lelli", K. Žmuidžinavičs "Kāpās", A. Baušķenieks "Slinkā meita". Arhitektūra Jaunā Ģertrūdes baznīca.
Stāsts. Sižets, tēma. Viedoklis par literāro darbu. Vārdnīcu izmantošana.	3	O. Rikmanis. <i>Lielie zābaki, Bezbailīgais Teodors</i> vai A. Auziņš. <i>Šuvējiņa</i> .	Zina stāsta saturu, sižetu, tēmu. Saprot stāsta tematiku un saturu, izsakot viedokli par literāro darbu, iespējas papildināt savu vārdu krājumu, izmantojot vārdnīcas. Ir ieinteresēts paust savu viedokli par stāstā tēloto situāciju, varoņiem, saistīt to ar savu pieredzi.	Tēlotājmāksla A. Meldere "Šuvējas", A. Baušķenieks "Lielā meklēšana", U. Zemzaris "Vecis ar pīpi", K. Sūniņš "Egļukalēji".
Grāmatas izvēle atbilstoši lasītāja interesēm. Grāmatas ilustrācijas, to nozīme. Literārā darba emocionālā noskaņa, izjūtu un pārdomu atklāšana. Vēstījums.	10	E. B. Vaits. <i>Šarlotes tīkls</i> un/vai A. Lindgrēna. <i>Madikena</i> , un/vai O. L. Kirkegors. <i>Orla Varžurijējs</i> .	Zina literāro darbu saturu, varoņus. Saprot iespējas izvēlēties grāmatu atbilstoši lasītāja interesēm, ārzemju literatūras grāmatas saistību ar konkrētu zemi, ilustrāciju nozīmi, literārā darba emocionālo noskaņu, vēstījuma veidošanas principus. Ir ieinteresēts izteikt savas izjūtas un pārdomas par literārajā darbā tēlotajiem notikumiem un varoņiem, viņu rīcību.	Tēlotājmāksla H. Vīka "Ganībās", D. Ensters "Viela, no kuras veidoti sapņi", F. Ūde "Meža meitiņa", B. Baumanes "Uz ielas Ventspīlī", A. Skride "Mazpilsētas ainava", J. Pīgoznis "Sestdienas vecajā mazpilsētā", L. Auza "Deviņu

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
				pakalnu pilsēta”.

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>Zina dzejoļa, stāsta un literārās pasakas svarīgākās pazīmes.</p> <p>Novērtē pantus un valodas skaniskumu dzejā.</p> <p>Uztver un prot izstāstīt literārā darba sižetu.</p> <p>Skaidro literārā darba varoņu rīcību.</p> <p>Novērtē literārā darba ilustrācijas.</p>	<p>Pauž viedokli par literārā darba sižetu un varoņu rīcību.</p> <p>Izteiksmīgi lasa un runā literāro tekstu.</p> <p>Izklāsta tautas pasakas, literārās pasakas, stāsta notikumus loģiskā secībā.</p> <p>Izmanto sakāmvārdus literārā darbā tēlotās situācijas raksturošanai.</p>	<p>Pauž vērtējumu par latviešu tautas pasakām.</p> <p>Novērtē folkloras elementu izmantojumu literārā darbā.</p> <p>Izkopj prasmi izmantot vārdnīcas, lai papildinātu savu vārdu krājumu.</p>

5. KLASE (70 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Ievadstunda, grāmatas struktūra – tītullapa, uzziņu elementi, grāmatas izvēle atbilstoši lasītāja interesēm.	1		Izprot mācību grāmatas struktūru. Ir ieinteresēts bagātināt savas zināšanas.	
Latviešu un cittautu pasakas. Personifikācija. Sakāmvārdi, anekdotes. Saturu izklāsts loģiskā secībā.	10	Dzīvnieku pasakas. <i>Zirneklis un muša; Ezītis.</i> Sadzīves pasakas. Čiks; Zoss dalīšana. Brīnumu pasakas. Ganuzēns varavīksnē; Zalkša līgava. Cittautu pasakas. Trīs māsas, kas bija zem kalna; Cilvēks spriež tiesu; Boruta.	Zina pasaku pazīmes, iedalījumu, saturu, jēdzienu <i>personifikācija</i> . Saprot pasakām raksturīgās pazīmes, iedalījuma principus, personifikāciju lietojumu, parunu un sakāmvārdu attiecinājumu uz pasakām, pasaku un anekdošu radniecību, kopīgo un atšķirīgo latviešu un cittautu pasakās. Ir ieinteresēts iepazīt latviešu un cittautu pasakas, saistīt tās ar savu personisko pieredzi.	Mūzika A. Altmanis, I. Lasmanis “Pasaciņa”. Kino Dz. Aulmane – kadrs no animācijas filmu seriāla “Pasaciņa”. Tēlotājmāksla J. Rozentāls “Lauku māja”, A. Alksnis “Skriešanās ar velnu”, M. K. Čurļonis “Karaļu pasaka”.
Literārās pasakas. Sižets, saturs, tematika, salīdzinājums. Viedoklis par literāro darbu, literārā darba interpretācija ar citas mākslas palīdzību.	14	K. Skalbe. <i>Pasaka par zelta ābeli vai</i> Ē. Kūlis. Siena laika pasaka, H. K. Andersens. <i>Meža gulbji vai</i> A. A. Milns. Vinnijs Pūks un viņa draugi.	Zina literārās pasakas žanra pazīmes, literāro pasaku saturu, jēdzienu salīdzinājums. Saprot literāro pasaku atšķirību no citiem literatūras žanriem, literāro pasaku saturu un sižetu, izsakot par to savu viedokli un interpretējot tās ar citas mākslas palīdzību. Ir ieinteresēts lasīt literārās pasakas, izteikt par tām savu viedokli.	Mūzika Latviešu tautasdziesma E. Melngaiļa apdarē “Tek saulīte tecēdama”, R. Pauls, M. Zālīte “Kad man maziņam”, U. Saviskis “Rabarberu rausis”.
Dzejolis, ritma elementi,	6	V. Plūdonis. <i>Pavasara</i>	Zina dzejas pazīmes, ritma elementus,	Tēlotājmāksla

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
epitets, literārā darba valoda – sajūtu gleznas, valodas skaniskums. Izjūtu un pārdomu atklāsmē, literārā darba interpretācija ar citas mākslas palīdzību.		<i>dziesmiņa bērniem, Sapņu burvis, Vanadziņš, Ūdeņi runā, Sniegmāte dej, Pirmais sniegs, Ziemas ceļa idille, Ziemas pasaciņa, Rīgas bērnu ziemas prieki vai</i> F. Bārda. Bērzi, Pirmā zāle, Maza cilvēka vakara lūgšana, Ansītis puisītis un vectētiņš.	jēdzienus <i>epitets, sajūtu gleznas.</i> Saprot dzejas un prozas atšķirības, valodas skaniskumu, ritmiskumu, dzejas tēlainību. Ir ieinteresēts izteikt savas izjūtas un pārdomas par dzeju, interpretēt to ar citas mākslas palīdzību.	V. Purvītis “Pavasara ūdeņi”, J. Pauļuks “Sarma”, “Ziema”, “Svētdienas slēpotāji”. Skulptūras – piemiņas zīmes F. Bārdam.
Luga, tās pazīmes. Literārā darba varoņi, to nozīme sižeta risinājumā, folkloras elementi literārā darbā. Literārā darba un tā ilustrāciju salīdzinājums.	13	A. Brigadere. <i>Sprīdītis.</i>	Zina lugas pazīmes, sižetu, varoņus, jēdzienus <i>monologs, dialogs, remarka.</i> Saprot lugas atšķirības no citiem literatūras žanriem, folkloras elementu lietojumu literārā darbā, ilustrāciju nozīmi. Ir ieinteresēts radošajā pašizpaušmē, veidojot inscenējumu.	Arhitektūra Teātru ēkas. Mūzika, deja Rotaļu dziesma “Salmu kūlis”. Scenogrāfija J. Kuga – skatuves iekārtojums tēlojumam “Vēja mātes pils”. Tēlotājmāksla V. Valters “Koki”, K. Sūniņš “Meža māte”, V. Matvejs “Septiņas princeses”, H. Vīka “Veļu māte”, L. Zikmane “Krūms”.
Atmiņu tēlojums. Dabas, vides un laika tēlojums literārā darbā. apraksts, vēstījums.	4	J. Jaunsudrabiņš. <i>Baltā grāmata.</i>	Zina atmiņu tēlojuma īpatnības. Saprot dabas, vides un laika tēlojumu, apraksta un vēstījuma veidošanas principus. Ir ieinteresēts vērtēt savu iekšējo pasauli, rakstīt aprakstu un vēstījumu.	Tēlotājmāksla J. Jaunsudrabiņš “Ziema”, A. Annuss “Pirtī”, I. Ranka – skulptūras – piemiņas zīmes J. Jaunsudrabiņam Neretā.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
				Kino Rīgas kinostudijas mākslas filma "Puika" (režisors A. Freimanis).
Stāsts. Literārā darba saturs un tematika. Dabas, vides un laika tēlojums literārā darbā.	14	J. Poruks. <i>Kauja pie Knipskas vai</i> Sudrabu Edžus. <i>Dullais Dauka</i> .	Zina literāro darbu saturu, jēdzienu <i>portrets</i> . Saprot stāsta pazīmju izpausmi, dabas, vides un laika tēlojumu. Ir ieinteresēts atveidot notikumus no dažādu stāstītāju viedokļiem, iesaistīties lomu spēlēs.	Tēlotājmāksla M. Polis "Klusā daba", A. Popovs "Šipka", L. Purmale "Sastingums" u. c., T. Zaļkalns – J. Poruka kapa piemineklis.
Romāns. Literārā darba saturs un tematika. Inscenējuma veidošana.	7	L. M. Montgomerija. <i>Anna no "Zaļajiem jumtiem"</i> .	Zina literārā darba saturu, jēdzienu <i>portrets</i> . Saprot atsevišķu romāna pazīmju izpausmi literārā darbā, literārā darba tematiku un saturu. Ir ieinteresēts veidot inscenējumu, atveidot notikumus no dažādu stāstītāju viedokļiem, iesaistīties lomu spēlēs.	Tēlotājmāksla E. Brastiņš "Bārenes radi".
Noslēguma stunda. Viedoklis par literāro darbu, izjūtu un pārdomu atklāšana, citu viedokļa noskaidrošana par literāro darbu, sava un citu paveiktā vērtējums.	1	5. klasē apgūtie literārie darbi.	Saprot literatūru kā savas pieredzes bagātināšanas veidu. Ir ieinteresēts izteikt viedokli par literārajiem darbiem, atklāt izjūtas un pārdomas, noskaidrot citu viedokli par literārajiem darbiem, vērtēt savu un citu paveikto	

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
Saprot literatūras veidu – lirikas, epikas, drāmas – atšķirīgās pazīmes.	Atklāj izjūtas un pārdomas, ko rada literārais darbs. Izkopj prasmi izteiksmīgi runāt tekstu, atklājot	Salīdzina latviešu un cittautu pasakas. Novērtē iepazīto literāro darbu daudzveidību.

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>Uztver dzejoļa, literārās pasakas, stāsta, atmiņu tēlojuma, lugas žanra pazīmes.</p> <p>Saskata literārā tekstā tēlainās izteiksmes līdzekļus – epitetu, salīdzinājumu, personifikāciju.</p> <p>Izvērtē sajūtu gleznas un valodas skaniskumu dzejolī.</p> <p>Uztver dabas, vides un laika tēlojumu literārā darbā.</p> <p>Salīdzina literāru darbu ar tā interpretāciju citā mākslas veidā (mūzika, tēlotājmāksla, kino, animācija).</p> <p>Izprot tautas pasaku iedalījumu dzīvnieku, sadzīves un brīnumu pasakās.</p>	<p>literārā darba saturu.</p> <p>Veido aprakstu un vēstījumu, lai apliecinātu izpratni par literārajā darbā tēlotajiem notikumiem.</p> <p>Vērtē savu un citu viedokli par literāro darbu.</p>	<p>Saprot grāmatas struktūru, titullapas nozīmi, prot grāmatā izmantot uzziņu elementus.</p>

6. KLASE (70 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Dzejolis. Tēlainās izteiksmes līdzekļi, ritma elementi, sajūtu gleznas. Metafora. Teksta izteiksmīga runāšana.	5	P. Brūveris. <i>Sidraba vuceni</i> , A. Ločmelis. <i>Raganu āboli</i> , L. Briedis. Labi ir vasaru pērkonam, M. Misiņa. Ko katrs māca, M. Cielēna. Slimais bērns, M. Čaklais. Dziesma par zvaigznīti. (Pēc skolotāja un skolēnu izvēles.)	Zina , kas ir dzeja, dzejolis, ritmiski nesaistīta un saistīta valoda (uzsvars, vārsma, pants, atskaņas), sajūtu gleznas (redzes, dzirdes, taustes, ožas, garšas sajūtas), metafora. Saprot pazīmes, kas atšķir dzejoli no citiem tekstiem, dzejoļa noskaņu, tematiku, sajūtu gleznas, autora jūtu un pārdzīvojumu atklāsmi dzejolī. Pauž izjūtas un pārdomas, ko rada dzejolis.	Tēlotājmāksla Ģ. Muižnieks “Lietaina darba diena”, P. Kundziņš “Cūkgans”.
Tautasdziesmas. Trohajs un daktils. Teksta izteiksmīga runāšana. Tautas tradīciju izpausme, ticējumi.	12	Tautasdziesmas Gadskārtu dziesmas par Ziemassvētkiem, Meteņiem, Lieldienām, Ūsiņiem, Jāņiem, Māras dienu, Miķeļiem, Mārtiņiem.	Zina tautasdziesmas kā folkloras žanra pazīmes, jēdzienus <i>trohajs</i> un <i>daktils</i> , saulgriežus un gadskārtas. Saprot tautasdziesmas atšķirības no dzejas, tēlainās izteiksmes līdzekļu lietojumu tautasdziesmās un valodas ritmiskumu, senču dzīves ritmu saistībā ar Saules gadu, darba nozīmi seno latviešu dzīvē, tikuma un netikuma izpratni. Izjūt vajadzību lietot latviešu tautai raksturīgās saulgriežu un gadskārtu ieražu tradīcijas. Ir ieinteresēts vākt folkloras materiālus, veidot tautasdziesmu kopas un iepazīstināt citus ar paveikto.	Tēlotājmāksla V. Purvītis “Pavasaris”, L. Svemps “Dārzā”, V. Kalnroze “Rudens Ugālē”, K. Ubāns “Irbenes iela”, K. Upīte “Klusā daba ar cūkas galvu un vīnogām” u. c. Mūzika, deja Rotaļdziesma “Āzītis”.
Teikas, žanra pazīmju izmantojums jauna teksta	4	Teikas <i>Cilvēka mūžs, Kā cēlušies Greizie Rati</i> ,	Zina teiku iedalījumu, teiku būtiskākās	Tēlotājmāksla

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
veidošanai. Novadam raksturīgās teikas.		<i>Staburags, Teika par Rīgas dibināšanu, Kā Pēteris Rīgu izglābis, Gailis baznīcas tornī.</i>	iezīmes. Saprot atšķirības starp pasaku un teiku, vēsturisko un izcelšanās teiku būtiskākās atšķirības. Ir ieinteresēts pilnveidot savas radošās spējas, sacerot tekstu, kuram ir teikas pazīmes.	J. Feders "Pērse", "Kokneses pilsdrupas", L. Mūrnieks "Rīga".
Fabulas. Sižets, tēma, kompozīcija, tēli. Inscenējuma veidošana.	4	P. Sils. <i>Žagatas</i> , E. Treimanis-Zvārgulis. <i>Taksītis</i> , Rainis. Miera skūpstis, Vensku Edvarts. <i>Pasaciņa</i> , E. Treimanis-Zvārgulis. <i>Kaķis</i> , P. Sils. Bailēm lielas acis, Ēzops. Lauva un pele, Ž. Lafontēns. Vilks un jērs. (Pēc skolotāja un skolēnu izvēles.)	Zina fabulas kā daiļliteratūras žanra pazīmes, fabulu autorus ārzemju un latviešu literatūrā. Saprot fabulas lakoniskumu, izteiksmīgumu, alegorisko, pamācošo raksturu, zemtekstu, fabulas atšķirību no pasakām, saistītās un nesaistītās valodas izmantojumu fabulā. Ir ieinteresēts izteikt un pamatot savu viedokli par fabulām un uz klausīt citu viedokļus, veidot inscenējumu.	
Aforismi. Sava un citu viedokļa noskaidrošana un paveiktā vērtējums.	3	Reiņa Kaudzītes un Raiņa aforismi.	Zina aforismu pazīmes, to radniecību ar sakāmvārdiem un parunām. Saprot aforismos izteiktās domas, aforismu izteiksmes iespējas un daudzveidīgumu. Ir ieinteresēts paust savu viedokli par aforismos izteikto domu, uz klausīt citu viedokli, vērtēt savu un citu paveikto.	
Stāsts. Stāsta varoņi, to nozīme sižeta risinājumā, vides tēlojums.	10	A. Upīts. <i>Sūnu Ciema zēni</i> .	Zina stāsta īpatnības, daiļdarba saturu un tematiku, darbības vidi un laiku, tēlus.	

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			<p>Zina, kas ir tēlojums un pārstāsts, tēlojuma sastāvdaļas (portrets, raksturojums, apraksts, ainava), tēlu raksturojums (tiešais, netiešais).</p> <p>Saprot stāsta atšķirību no citiem prozas darbiem, tēlojuma sastāvdaļas, tēlu raksturojumu, valodas īpatnības stāstā, valodas tēlainību un tās nozīmi.</p> <p>Apzinās vajadzību pilnīgot savas radošās spējas un lasītāja pieredzi, veidojot tēlu portretus, aprakstu, vēstījumu, raksturojumus, izsakot savu viedokli un uz klausot citu viedokli.</p>	
Dzeja, kopīgais un atšķirīgais ar citiem mākslas veidiem, dzejas emocionālā noskaņa.	2	O. Vācietis. <i>Sveču grāmata.</i>	Ir ieinteresēts izvēlēties mākslinieciskās izpausmes formas daiļdarba interpretācijai.	
Dramaturģija, tās pazīmes, autora personība, folkloras izmantojums, literārā darba tēli. Inscenējuma veidošana.	10	A. Brigadere. <i>Maija un Paija.</i>	<p>Zina A. Brigaderi kā pasaku lugu autori, dramatiska darba iezīmes, dialogu, monologu, remarku, dramaturģiska darba uzbūvi, kompozīciju, lugu tēlus.</p> <p>Saprot lugas tēlus, tos salīdzinot un vērtējot, lugā tēlotos notikumus, atstāstot tos no dažādiem viedokļiem, lugas kompozīciju, attēlojot to shēmā, valodu kā tēlu raksturotāju.</p> <p>Ir ieinteresēts iestudēt lugas fragmentus, gatavot dekorācijas, maketus, bagātināt savu vārdu krājumu.</p>	<p>Tēlotājmāksla</p> <p>A. Artums “Vecpiebalga. Skats no Tūļu kalna”.</p>
Stāsts, tā emocionālā noskaņa, tēma, tēli, izjūtu un pārdomu atklāsme.	6	A. Neiburga. <i>Stāsts par Tilli un Suņu vīru vai</i> Ē. Kalna. <i>Mūziņa.</i>	<p>Zina stāsta saturu, sižetu, tēlus, to raksturojumu, jēdzienu <i>iekšējais monologs</i>.</p> <p>Saprot stāsta noskaņu, tēlu attiecības, tēlu atklāsmi iekšējos monologos.</p>	<p>Kino</p> <p>TV videofilma “Suņuvīrs un Tille”.</p>

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			Pauž attieksmi pret literārajā darbā tēloto – notikumiem, cilvēku attiecībām, dvēseles dzīves atklāsmi.	
Literārā darba satura izklāsts loģiskā secībā no dažādu stāstītāju viedokļa. Ilustrācijas. Novada kultūrvēsturiskās īpatnības.	6	M. Zariņš. <i>Rūķi un pūķi</i> .	Zina bērniņas atmiņu atklāsmi literārā darbā, literārā darba tēlus, to attiecības, valodas īpatnības. Saprot stāsta saturu, to izklāstot loģiskā secībā no dažādu stāstītāju viedokļa, vēstures, etnogrāfijas materiāla izmantojumu literārā darbā, valodas savdabību – izloksnes īpatnību lietojumu, literārā darba ilustrāciju nozīmību, nepieciešamību izmantot dažādus informācijas avotus, lai pilnīgotu literārā darba izpratni. Apzinās vajadzību pilnīgot savu lasītāja pieredzi, iepazīstot rakstnieka bērniņas atmiņas.	
Romāns. Grāmatas izvēle atbilstoši lasītāja interesēm, informācijas atrašana bibliotēkā.	8	R. Dāls. <i>Matilde vai</i> G. Holcs-Baumerts. Alfons Trīcvaidziņš.	Zina romāna fragmentu saturu, tēlus, tēlojuma īpatnības. Saprot bērna un pieaugušo atšķirīgo dzīves uztveri, tēlotos notikumus, saistot tos ar paša pieredzēto, grāmatas nozīmi personības attīstībā, bibliotēkas nozīmi informācijas ieguvē. Ir ieinteresēts izvēlēties grāmatas atbilstoši savām lasītāja interesēm, meklēt informāciju bibliotēkā.	Mūzika V. A. Mocarta personība. Tēlotājmāksla M. Tabaka “Aleksis”.

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>Skaidro dzejoļa, fabulas, literārās pasakas, stāsta, atmiņu tēlojuma, bērnu romāna, lugas žanra pazīmes un piederību literatūras veidam.</p> <p>Saskata literārā tekstā un folkloras sacerējumos tēlainās izteiksmes līdzekļus – epitetu, salīdzinājumu, personifikāciju, metaforu.</p> <p>Nosaka pantmēru (trohajs, daktils) dzejā un tautasdziesmās.</p> <p>Zina teiku iedalījumu.</p> <p>Saprot literārā darba kompozīciju.</p> <p>Skaidro literārā darba varoņu nozīmi sižeta risinājumā.</p>	<p>Izsaka savu vērtējumu par literārā darba emocionālo noskaņu.</p> <p>Radoši izmanto literatūras un folkloras žanra iezīmes jauna teksta veidošanā.</p> <p>Raksta anotāciju un atsaukumi par literāru darbu.</p> <p>Interpretē literāru darbu ar citas mākslas palīdzību.</p> <p>Veido inscenējumu, izmantojot literāro materiālu.</p>	<p>Novērtē iepazīto literāro darbu tematisko daudzveidību.</p> <p>Analizē folkloras materiāla izmantojumu literārā darbā.</p> <p>Pamato grāmatas izvēli atbilstoši savām lasītāja interesēm.</p> <p>Prot izmantot dažādus informācijas ieguves avotus, lai pilnīgotu literārā darba izpratni.</p> <p>Prot atrast informāciju bibliotēkā.</p> <p>Zina sava novada kultūrvēsturiskās vietas, novērtē novada īpatnību atklāsmi literārā darbā.</p> <p>Saprot tautas tradīciju atklāsmi folklorā.</p>

7. KLASE (70 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Literārā pasaka, tās pazīmes. Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu literārajās pasakās.	10	S. Kaldupe. <i>Ziemeļzemes pasaka</i> , I. Ziedonis. <i>Uz pasaka</i> , O. Vaids. Laimīgais princis.	Zina literārās pasakas pazīmes, kopīgo un atšķirīgo tautas un literārajās pasakās. Saprot literāro pasaku saturu, tematiku, tēlus, kompozīcijas elementus, zemtekstu, māksliniecisko veidojumu, kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu literārajās pasakās. Pauž attieksmi pret literāro pasaku varoņiem, izmanto literāro pasaku iezīmes un kompozīcijas elementus jauna teksta veidošanā.	
Miniatūra, žanra pazīmes, citu viedokļa noskaidrošana.	5	M. Ķempe. <i>Pirmā bērnības atmiņa</i> , <i>Billīte</i> , A. H. Tammsāre. <i>Zēns un taurenis</i> .	Zina miniatūras kā literatūras žanra pazīmes Saprot miniatūras saturu, tematiku, tēlu īpatnības, žanram raksturīgo kompozīciju, atklātās ētiskās vērtības. Pauž attieksmi pret miniatūras tēliem, norisēm. Noskaidro citu viedokli, izmantojot interviju.	
Īsais stāsts, žanra pazīmes. Kompozīcija, tās nozīme daiļdarba idejas atklāsmē, tēli.	5	G. Repše, <i>Jorens kokā kāpējs</i> , O. Henrijs. <i>Bēdu brāļi</i> .	Zina īsā stāsta žanra pazīmes, jēdzienus <i>vēstījums</i> , <i>kompozīcija</i> . Saprot stāsta saturu, īsā stāsta žanra pazīmju izpausmi, kompozīcijas nozīmi daiļdarba idejas atklāsmē, varoņu rīcību, tās motivāciju, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu. Pilnīgo radošās spējas, veidojot jaunu tekstu, un lasītāja pieredzi.	Tēlotājmāksla Rafaēls “Madonna ar putniņu”.
Novele. Reālisms. Traģiskais literārā darbā. Autora	8	R. Blaumanis. <i>Nāves ēnā</i> .	Zina noveles žanra pazīmes, noveles kompozīcijas elementus, pretstata paņēmieni	Tēlotājmāksla J. Rozentāls “R. Blaumaņa

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
personība. Noveles varoņu pausto ideju, izteikto problēmu vērtējums mutvārdos un rakstveidā. Diskusija.			tēlu veidojumā, jēdzienu “prototips” literatūrā, reālisma pazīmes, jēdzienu “iekšējais monologs”. Zina R. Blaumaņa personības iezīmes. Saprot noveles žanra pazīmju izpausmi literārajā darbā, noveles kompozīcijas līkni, daiļdarba saturu un varoņu rīcību, noveles tematiku un problemātiku, reālisma īpatnības novelē, traģiskā izpausmi. Pauž attieksmi pret literārā darba autora uztvertās dzīves īstenības atspoguļojumu, diskusijā aizstāv savu viedokli. Pilnīgo radošās spējas, mutvārdos un rakstveidā vērtējot noveles varoņu paustās idejas.	portrets”, O. Skarainis – pieminēklis R. Blaumanis Brakos. Kino Rīgas kinostudijas mākslas filma “Nāves ēnā” (režisors G. Piesis).
Romāns. Žanra pazīmes, sižeta veidojums. Autora personības un daiļrades fakti. Savas pieredzes salīdzinājums ar literārajā darbā atklāto. Literārā darba saistība ar kultūrvēsturisko novadu.	9	J. Klīdzējs. <i>Cilvēka bērns</i> (fragmenti) vai V. Belševica. <i>Bille</i> (fragmenti).	Zina romāna žanra galvenās pazīmes, autora personības saistību ar novadu un romāna rašanos. Saprot romāna fragmentu saturu, vides un laika tēlojumu, bērnam raksturīgo pasaules uztveri, reālisma iezīmes. Novērtē un izsaka mutvārdos un rakstveidā savu viedokli par bērna izaugsmes ceļu un attieksmēm ar pasauli. Salīdzina savu pieredzi ar literārajā darbā atklāto zēna personību.	Kino Mākslas filma “Cilvēka bērns” (režisors J. Streičs). Arhitektūra Sv. Pāvila baznīca Rīgā.
Tautiskais romantisms dzejā, dzejas motīvi un tēli. Folkloras tēlu izmantojums. Tradicionālie, elektroniskie un audiovizuālie informācijas ieguves avoti.	6	Auseklis. <i>Gaismas pils</i> , A. Pumpurs. Tautai; Imanta.	Zina tautiskā romantisma galvenās pazīmes, dzejā paustos motīvus, idejisko saturu. Saprot jaunlatviešu kustības nozīmi, tautiskā romantisma iezīmes konkrētos dzejoļos, dzejoļos ietvertās idejas, mākslinieciskā veidojuma īpatnības, tautiskajam	Arhitektūra Latvijas Nacionālās bibliotēkas makets (arhitekts G. Birkerts). Mūzika

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			<p>romantismam raksturīgo vēstures un folkloras materiālu izmantojumu, tautiskā romantisma ideju aktualitāti mūsdienās.</p> <p>Izsaka savu emocionālo un intelektuālo attieksmi pret jaunlatviešu un tautiskā romantisma ideju aktualitāti mūsdienās.</p> <p>Apzinās vajadzību pilnīgot savu lasītāja pieredzi, izmantojot aktuālus preses, TV vai radio materiālus noteiktu uzdevumu veikšanai, pētot jaunlatviešu un tautiskā romantisma ideju aktualitāti.</p>	<p>J. Vītols, Auseklis "Gaismas pils", Z. Liepiņš, M. Zālīte "Lāčplēsis".</p> <p>Tēlotājmāksla</p> <p>Dž. Skulme "Tuvais – tālais", I. Rankas veidotā skulptūra Dainu kalnā Siguldā, K. Zāle – Brīvības piemineklis Rīgā.</p>
Romantisms, dzejas izteiksmīga lasīšana un runāšana, dzejā pausto ideju vērtējums mutvārdos un rakstveidā.	6	Aspazija. <i>Tāda es esmu, Saulains stūrītis, Princeše, Magone, No Prometeja cilts, Vakara daiļums, Zilā puķe</i>	<p>Zina romantisma galvenās pazīmes, Aspazijas dzejas motīvus, tēlus un saturu, personības un daiļrades faktus, kas palīdz uztvert Aspazijas dzeju.</p> <p>Saprot dzejoļos atklāto personības tapšanas procesa daudzveidību, liriskās varones pārdzīvojumus, Aspazijas personības biogrāfiskās iezīmes dzejā un autore un viņas literārā tēla attieksmes, romantisma galvenās iezīmes konkrētā dzejolī, dzejas un prozas valodas atšķirības.</p> <p>Pauž un pamato savu attieksmi pret personības tapšanu, salīdzinot to ar personisko pieredzi.</p> <p>Pilnīgo savas radošās spējas, prasmīgi izmantojot tēlainos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.</p>	<p>Tēlotājmāksla</p> <p>J. Rozentāls "Arkādija".</p>
Dzeja. Dažādu viedokļu salīdzinājums.	3	E. Veidenbaums. <i>Kā gulbji balti padebeši iet...; Kas, staigājot pa košām puķu lejām...; Mosties, mosties reiz,</i>	<p>Zina E. Veidenbauma dzejas motīvus, mākslinieciskās izteiksmes īpatnības.</p> <p>Saprot dzejoļu pamatdomu, dzejnieka</p>	<p>Mūzika</p> <p>J. Kulakova dziesmu cikls ar E. Veidenbauma vārdiem.</p>

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
		<i>svabadais gars...; Daudz prātīgu cilvēku pasaulē dzīvo...; Es domāju, ka pasaulē...; Ej un dzenies tik pēc naudas...; Par spīti grūtiem laikiem...; Jau ziediem rotātas pļavas...; Reiz zaļoja jaunība.</i>	attieksmi pret dzejā skartajām problēmām, dzejai netradicionālas valodas lietojumu. Ir ieinteresēts iepazīt dažādus viedokļus par E. Veidenbauma dzeju, tos salīdzināt un paust savus uzskatus. Apzinās vajadzību pilnīgot savas radošās spējas, rakstot sarunu (dialogu) ar dzejnieku un atklājot tajā attieksmi pret savu laiku, tā problēmām.	
Dzejas ritma elementi, tēlainās izteiksmes līdzekļi.	2	Rainis. <i>Pats.</i>	Zina , kas ir sonets, metafora, dzejas ritma elementi (trohajs, jambis, pēda, atskaņas). Saprot dzejoļa saturu saistībā ar ētikas jēdzieniem – indivīds, personība, egoisms, laime, dzīves jēga, metaforas nozīmi dzejoļa idejiskā satura atklāsmē, dzejoļa formas rādītājus – ritmu un pantu.	
Drāma, tās saturs, tematika, problemātika, idejas, kompozīcija, simbols, alegorija. Folkloras sižetu izmantojums. Sava un citu paveiktā vērtējums, kritēriju izstrāde. Pārspriedums par izlasīto un apzināto.	12	Rainis. <i>Zelta zirgs.</i>	Zina lugas idejisko saturu, lugas tēlus un personas, kompozīciju, jēdzienus: remarkas, monologs, dialogs, polilogs, konflikts kā drāmas virzītājspēks, simbols, alegorija. Saprot lugas alegorisko saikni ar vēsturi un mūsdienām, lugā tēloto personu raksturus un attiecību atklāsmes specifiku (valoda, dialogs, konflikti), lugas problemātiku, konfliktus, lugas tēlu un to rīcības simbolisko, alegorisko jēgu, atklājot savu viedokli pārspriedumā. Ir ieinteresēts saistīt iepriekš gūto informāciju ar lugas idejisko saturu, domāt un darboties teātra mākslai raksturīgās formās. Attīsta ieinteresētas lasīšanas prasmi, ar jautājumu palīdzību iedziļinoties teksta saturā,	

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			prognozējot lugas darbību.	

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>Pamato literārā teksta piederību noteiktam žanram.</p> <p>Zina un skaidro literārās pasakas, īsā stāsta, noveles, miniatūras, drāmas žanra pazīmes.</p> <p>Analizē tēlainās izteiksmes līdzekļus – epitetu, salīdzinājumu, personifikāciju, metaforu, simbolu, alegoriju.</p> <p>Skaidro izprastos dzejas motīvus un interpretē tēlus.</p> <p>Novērtē stāsta un noveles kompozīciju, tās nozīmi daiļdarba idejas atklāsmē.</p> <p>Izprot pretstata paņēmienu tēla veidojumā.</p> <p>Skaidro traģisko literārā darbā.</p> <p>Saprot reālisma, romantisma un tautiskā romantisma pamatpazīmes.</p>	<p>Pauž viedokli par literārā darba saturu, tematiku un ētiskajām vērtībām.</p> <p>Interpretē literāro tekstu, to izteiksmīgi runājot.</p> <p>Mutvārdos un rakstveidā pārspriedumā vērtē literārā darba varoņu rīcību.</p> <p>Izstrādā vērtējuma kritērijus un vērtē savu un citu paveikto.</p> <p>Salīdzina savu pieredzi ar literārajā darbā atklāto.</p> <p>Noskaidro viedokļus par literāro darbu un salīdzina tos.</p>	<p>Vērtē latviešu un cittautu literāro darbu tematisko un žanrisko daudzveidību.</p> <p>Izsaka savu viedokli par nacionālās identitātes izpausmi tautiskā romantisma dzejā, tā ideju aktualitāti mūsdienās.</p> <p>Izmanto tradicionālos, elektroniskos un audiovizuālos informācijas avotus, lai papildinātu savu lasītāja un literatūras vērtētāja pieredzi.</p> <p>Izprot novada īpatnību atklāsmi literārā darbā.</p> <p>Skaidro autora personības un daiļrades faktus, kas saistīti ar literārā darba tapšanu.</p>

8. KLASE (70 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Ievadstunda. Jauniegtās pieredzes izmantojums radošā darbībā, informācijas ieguves avoti.	1		Zina Dzejas dienu tradīcijas. Izjūt vajadzību piedalīties Dzejas dienu pasākumos.	
Dzejas motīvi un tēli, zemteksts, paradokss. Folkloras tēlu izmantojums dzejā.	4	I. Ziedonis. Dzejoļi <i>Motors; Kā milzīgi svečturi ozoli stāv; Trīs dēli; Kādām dīvainām kustībām, greizām un lauztām; Neesiet tik pārmērīgi lieli; Egle zina savu vietu.</i>	Zina I. Ziedoņa dzejas motīvus un tēlus, jēdzienus <i>zemteksts, paradokss.</i> Saprot I. Ziedoņa daiļrades savdabības izpausmi dzejoļos, dzejoļu zemtekstu, paradoksu izmantojumu. Ir ieinteresēts izvērtēt folkloras tēlu izmantojumu dzejā.	
Epifānija, žanra īpatnības, paradokss. Jauniegtās pieredzes izmantojums radošā darbībā.	3	I. Ziedonis. Epifānijas <i>...Apiet apkārt...; Reizēm man liekas; Jūs esat tie gaiši.</i>	Zina epifānijas žanra īpatnības. Saprot epifānijas zemtekstu, paradoksus, epifānijas kā īpatnējas pieredzes izpausmi. Pilnīgo savas radošās spējas, izmantojot epifānijas žanra iezīmes un kompozīcijas īpatnības jauna teksta veidošanai.	Tēlotājmāksla A. Baušķenieks “Blēņu stāsti”.
Dzeja. Autora pozīcija, personības un daiļrades fakti, kultūrvēsturiskās vietas un memoriālais muzejs.	5	O. Vācietis. <i>Dziesma; Neatstāj; Dzelteni nosnīga kļavas; Gauja; Čaks, I; Pūt, vējiņi; Piesaukšana.</i>	Zina O. Vācieša dzīves un daiļrades pamatsakarības, dzejas iezīmes, motīvus un tēlus. Saprot O. Vācieša dzejas savdabību, autora uzskatus par dzeju, dzejnieku, dzejas tapšanu, folkloras motīvu klātbūtni O. Vācieša dzejoļos. Saprot muzeja nozīmi dzejnieka personības iepazīšanā, O. Vācieša zīmējumus. Radoši izsaka sajūtas, izjūtas, iespaidus	Tēlotājmāksla O. Feldbergs – piemiņas zīme O. Vācietim Carnikavas kapos.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			tēlojuma veidā.	
Literatūras veidu dažādība viena autora daiļradē. Dzejas tēli, verlibrs. Ētiskās un estētiskās vērtības literārā darbā. Teksta izteiksmīga lasīšana un runāšana.	8	A. Čaks. <i>Dzejoļi Saldējums; Ūdens noteku caurule; Pilsētas zēns; Jaunkundze ar sunīti; Kāda dzīve; Atzīšanās.</i> Stāsts <i>Spēle ar dzīvību.</i> (Pēc skolotāja un skolēnu izvēles.)	Zina A. Čaka dzejas un prozas saturu, tematiku, galvenos motīvus, dzejas un prozas māksliniecisko izteiksmes līdzekļu savdabību, tradicionālo dzejas formu un verlibru, prozas tēla izveides īpatnības salīdzinājumā ar iepriekš zināmo par stāsta žanru. Izprot A. Čaka dzejā sastopamos cilvēku tēlus. Saprot verlibra atšķirības no tradicionālajām dzejas formām, sajūtu gleznu nozīmi, stāstā atklātās ētiskās un mākslinieciskās kvalitātes, kopīgo un atšķirīgo A. Čaka dzejā un prozā. Ir ieinteresēts paust savu viedokli un attieksmi, izteiksmīgi lasot un runājot tekstu.	Tēlotājmāksla L. Žurgina – pieminēklis A. Čakam Rīgā, Ziedoņdārzā.
Daiļdarba saturs, tematika, tēli, noveles un stāsta žanra iezīmju savijums, autora personības un daiļrades fakti, vēsturisko faktu izmantojums.	3	A. Grīns. <i>Klusie ciemiņi.</i>	Zina A. Grīna personības un daiļrades, kā arī Latvijas vēstures faktus, kas saistīti ar darba rašanos un stāsta saturu, stāsta saturu un tēlus. Izprot daiļdarba saturu kontekstā ar pagātnes notikumiem, stāsta tēlu pārdzīvojumus un rīcību, atsevišķas rakstnieka stila īpatnības (fantastikas izmantojums, valoda), noveles un stāsta žanra iezīmes literārajā tekstā.	Tēlotājmāksla J. Grosvalds “Baltie krusti”, N. Strunke “Nāves sala”.
Atmiņu romāna žanrs. Autora personības un daiļrades fakti. Kultūrvēsturiskie fakti. Komiskais literārā darbā. Referāts, sava un citu paveiktā vērtējums, kritēriju izstrāde.	10	A. Eglītis. <i>Pansija pilī.</i>	Zina atmiņu romāna raksturīgās iezīmes, ar atmiņu romāna rašanos saistītos A. Eglīša personības un daiļrades faktus, A. Eglīša stila iezīmes: sprāgs sižeta veidojums, spilgts vides raksturojums un raksturu portretējums, humors, ironija. Izprot atmiņu romāna iezīmju izpausmi literārajā darbā, rakstnieka stilu veidojošos elementus, kultūrvēsturisko faktu	Tēlotājmāksla K. Ubāns “Bēgļi”, V. Tone “Anna”, R. Suta “Klusā daba”.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			izmantojumu. Apzinās vajadzību pilnīgot radošās spējas un lasītāja pieredzi, veidojot pašportretu, izstrādājot referātu par kādu romānā minētu kultūras darbinieku, aizstāvot viedokli un vērtējot paveikto.	
Daiļdarba saturs, tematika, problemātika, idejas.	10	R. Ezera. Stāstu cikla <i>Cilvēkam vajag suni</i> stāsti <i>Sāpju mērs, Stress</i> , novele <i>Zilonis</i> .	Zina jēdzienu <i>stāstu cikls</i> , zooloģiskās noveles kompozicionāli saturisko specifiku. Izprot stāstu cikla un noveles saturu, tematiku, problemātiku, idejas, dzīvnieku un cilvēka apziņas satuvinājumu literārā darbā. Apzinās vajadzību pilnīgot savu lasītāja pieredzi, veidojot citātu pierakstus, izmantojot vizuālo informāciju sava viedokļa pamatošanai.	
Novele. Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu literārajos darbos. Sižets, tēli, kompozīcija.	3	F. Tuglass. <i>Ievziediem nobirstot</i> .	Zina F. Tuglasi noveles sižetu, mākslinieciskās iezīmes, gredzenveida kompozīcijas pazīmes, specifiku. Izprot noveles saturu, cilvēka izjūtu pasaules un vides paralēlu tēlojumu, galveno tēlu rīcību. Veido savu viedokli par igauņu literatūru, salīdzina to ar latviešu literatūru.	
Folklorā kā kultūras sastāvdaļa. Tradicionālie un audiovizuālie informācijas ieguves avoti.	5	Mūža godi tautasdziesmās un ticējumos.	Zina mūža godus tautasdziesmās un ticējumos – krustabas, vedības, bedības, tām raksturīgās norises un rituālus, šūpladzesmām un rotaļu dziesmām raksturīgo. Izprot rituāla nozīmi senatnē un mūsdienās, folkloras materiāla izmantojumu kino (filma “Pūt, vējiņi!”).	Mūzika Tautasdziesmu melodijas, J. Graubiņš “Daudz baltu dieniņu”. Dekoratīvi lietišķā māksla V. Kucins “Mūži I”.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
			Veido attieksmi pret folkloru kā kultūras sastāvdaļu.	Kino Mākslas filma “Pūt, vējiņi!” (režisors G. Piesis).
Liroepika: balāde, poēma, žanru pazīmes, sižeta veidojums, tematika, idejas. Literārā teksta izteiksmīga lasīšana un runāšana.	9	R. Blaumanis. <i>Tālavas taurētājs</i> . V. Plūdonis. Balāde Salgales Mada loms un poēma Atraitnes dēls.	Zina liroepikas žanrus – balādi, poēmu, to pazīmes, mākslinieciskā veidojuma īpatnības, t. sk. aliterāciju, asonansi, onomatopoēzi. Saprot liroepikas žanru saistību ar epiku un dzeju, liroepikas žanru pazīmju izpausmi literārajos darbos, to tēmu un ideju. Pauž attieksmi pret literārajā darbā tēloto, izteiksmīgi lasot un runājot tekstu.	Tēlotājmāksla T. Zaļkalns – piemineklis R. Blaumanim Rīgā, Bastejkalnā. Animācija S. Krastiņa – animācijas filma “Tālavas taurētājs”.
Kriminālromāna žanrs, tā pazīmes, sižeta veidojums, kompozīcija. Problēmu vērtējums mutvārdos un rakstveidā.	9	A. Kristi. <i>Austrumu ekspresis</i> (fragmenti).	Zina kriminālromāna žanra paveida pazīmes, romāna sižeta daļas, to saturu. Izprot kriminālromāna žanra paveida pazīmju izpausmi literārajā darbā, atšķirības no citiem romāna žanra paveidiem, sižeta kompozīcijas shēmu. Pauž attieksmi pret literārā darbā tēloto, akcentējot savu morālo, emocionālo un intelektuālo attieksmi pret nozieguma un soda problēmu.	

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
Pamato literārā teksta piederību noteiktam žanram, zina un skaidro balādes, poēmas, epifānijas, atmiņu romāna, kriminālromāna žanra pazīmes. Novērtē vairāku žanru pazīmju savijumu vienā	Pauž viedokli par estētiskajām vērtībām literārā darbā. Argumentējot savu viedokli, pauž izjūtas un pārdomas, ko rada literārais darbs.	Novērtē folkloras tēlu un sižetu izmantojumu citās mākslās (kino). Analizē literāros darbos ietvertos kultūrvēsturiskos faktus.

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>literārā darbā.</p> <p>Analizē tēlainās izteiksmes līdzekļus, t. sk. hiperbolu, paradoksu, to nozīmi dzejoļa zemteksta atklāsmē.</p> <p>Skaidro autora daiļrades savdabības atklāsmi literārā darbā.</p> <p>Skaidro literārā darba saikni ar tēlotājmākslas darbiem.</p> <p>Izprot tautasdziesmās un ticējumos tēlotos mūža godus, folkloras valodas īpatnības.</p>	<p>Vērtē literārā darba autora pozīciju.</p> <p>Mutvārdos un rakstveidā izsaka viedokli par literārajā darbā paustajām idejām un risinātajām problēmām, raksta recenziju.</p> <p>Radoši izmanto literārā darba žanriskās iezīmes un kompozīcijas elementus jauna teksta veidošanai.</p> <p>Raksta referātu, piedalās referāta vērtēšanas kritēriju izstrādē.</p>	<p>Mērķtiecīgi izmanto tradicionālos elektroniskos un audiovizuālos informācijas ieguves avotus, lai rakstītu referātu.</p> <p>Izprot muzeja nozīmi autora personības iepazīšanā.</p> <p>Analizē autora personības izpausmi literārā darbā.</p>

9. KLASE (70 stundas)

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Latviešu un cittautu mitoloģija un folklorā, sižeti, tēli. Folkloras poētikas un valodas īpatnības.	10 (no tām 2 atkārtojumam)	<p>Latviešu teikas <i>Kā zeme cēlusies, Kā cilvēks cēlies, Kāpēc cilvēkam krūtīs pulkstenis, Saule, Saule un Mēness.</i></p> <p>Latviešu tautas pasaka <i>Velns par plāvēju.</i></p> <p>Latviešu tautasdziesmas par mitoloģiskajām būtnēm.</p> <p>Grieķu, ēģiptiešu, skandināvu, Austrumu tautu, somu kosmogonisko un antropogonisko mītu fragmenti. Lībiešu, igauņu, lietuviešu tautasdziesmas. Lietuviešu tautas pasaka <i>Par ezīti, kas apprecēja ķēniņa meitu.</i></p> <p><i>(Pēc skolotāja un skolēnu izvēles.)</i></p>	<p>Zina jēdzienus <i>mīts</i> un <i>mitoloģija</i>, galvenos latviešu mītiskos tēlus, to funkcijas un vietu senā latvieša pasaules apjēgsmē, folkloras poētikas un valodas īpatnības.</p> <p>Izprot dažādu tautu mītos atklāto pasaules un cilvēka rašanos, latviešu un cittautu mītu īpatnības, dažādo mītisko tēlu funkcijas, tēlainās izteiksmes līdzekļu, galveno kompozīcijas un formas elementu nozīmi dažādos folkloras tekstos.</p> <p>Izprot mitoloģisko sižetu tēlojumu gleznās un skulptūrās, izmantojumu literārajos darbos.</p> <p>Ir ieinteresēts folkloras un mitoloģijas materiālu apzinātājs, pauž savu viedokli par folkloras nepieciešamību.</p> <p>Ir ieinteresēts salīdzināt savu un klasesbiedru viedokli ar autoritāšu teikto.</p>	<p>Tēlotājmāksla</p> <p>V. Bleiks “Dienu sākotne”, L. Kranahs “Ādams. Ieva”, A. Tobe “Pasaules koks”, H. Vīka “Laima ienāca sētā”, “Dievs ienāca sētā”, “Veļu māte”, A. Baušķenieks “Jaunais”, R. Bēms “Jumis”, J. Rozentāls “Pēc pirmajiem gaiļiem”, “Melnā čūska miltus mala”, J. Bīne “Saules vedējs Ūsiņš”, Dz. Bauma “Rūgtais pīlādzis”, M. K. Čurļonis “Pasaules radīšana II”, Agēsandrs, Atēnodors un Polidors “Lāokoonts un viņa dēli”.</p> <p>Mūzika</p> <p>Latviešu tautasdziesmas “Man bij’ viena gara pupa”, “Godu balss”, “Dieviņš bija, Dievs palika”, “Rotaļa par Sauli un Mēnesi”; lībiešu tautasdziesma “Pūt, vējiņi!”. F. Pacius “Mans prieks un mana laimība” – Igaunijas Valsts himna. V. Kudirka “Tautiska dziesma” – Lietuvas Valsts himna.</p>
Eposs. Nacionālās identitātes	9	Somu tautas eposs <i>Kalevala</i>	Zina jēdzienu <i>eposs</i> , tā pazīmes, jēdzienu	Tēlotājmāksla

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
apziņa, tās izpausme literatūrā. Muzeji un kultūrvēsturiskās vietas.		(fragmenti). A. Pumpurs. <i>Lāčplēsis</i> (fragmenti).	<i>kultūrvaronis</i> , tā atklāsmi somu un latviešu eposā. Zina eposa “Lāčplēsis” saturu un tēlus. Izprot eposa “Lāčplēsis” tematiku un idejas, mitoloģijas, folkloras un vēstures materiālu izmantojumu tā izveidē, kultūrvaronim raksturīgo eposā. Izprot eposa nozīmi tautas kultūrapziņā un mītiskajos priekšstatos, kultūrvēsturiskās vietas, kas saistītas ar eposu. Pauž attieksmi pret eposu tematikas, tēlu un motīvu alegorisko saturu un saistību ar latviešu un somu tautas kultūras un tikumiskajām vērtībām, kā arī sabiedriskajiem centieniem. Ir ieinteresēts novērtēt eposu tekstos gūtās atziņas un saistīt tās ar personisko pieredzi.	J. Rozentāls “Somijas ainava”, A. Baumanis “Likteņa zirgs”, P. Jaunzems “Eposs”, G. Vagners “Koknesis”, J. Karlovs, V. Ansars A. Dauvarte, E. Dupers – koka skulptūras Lielvārdes muižas parkā. Arhitektūra A. Liepiņa koka pils Lielvārdē, Doma baznīca, Turaidas pils, Sv. Pētera katedrāle Romā. Mūzika Z. Liepiņš, M. Zālīte “Lāčplēsis”, J. Sibēliuss “Somija” u. c.
Dzejā ietvertie kultūrvēsturiskie fakti, dzejas tematika, idejas. Dzejas izteiksmīga runāšana.	5	M. Zālīte. <i>Pirmelementi, Caur gadsimtiem latvieša lūgšana, Balāde par parādīto godu, Mantojums, Arī tā, Kad un par ko, Tā runāja jauna skolotāja, Mēs nākam iz zaļas zāles, Dzimtais pavards, Vakarā, Nav it nekā, Mātei, Valoda, Tek saule, Tā runāja puķu tirgonis, Spēle ar vietvārdiem, Lai mēnesim viegli, lai saulei.</i>	Zina M. Zālītes lirikas tematiku. Saprot atsevišķus padomju Latvijas 70.–80. gadu vēstures jautājumus saistībā ar tā laika dzeju, jēdzienu <i>cenzūra</i> , ideoloģijas ietekmi uz literatūru autoritāra valsts režīma apstākļos. Izprot dzejnieces daiļrades ciešo saikni ar kultūras vēsturi, liriskā <i>es</i> un zemteksta atklāsmi dzejā, dzejas valodas iespējas. Pauž savu attieksmi pret daiļdarbā ietverto saturu, izteiksmīgi runājot dzeju. Apzinās nepieciešamību kopt tēlainu, metaforisku izteiksmi valodā.	Dekoratīvi lietišķā māksla L. Rage “Dzirnakmeņi”, V. Kucins “Zvaigzne”, A. Priedīte “Bārenītes slavināšana”. Tēlotājmāksla K. Miesnieks “Mātes portrets”.

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Dzejas motīvi, tēli, tēlainās izteiksmes līdzekļi. Jauniegtās pieredzes izmantojums radošā darbībā.	5	K. Elsbergs. <i>Pļavnieku bērzi, kur neviens vēl nav bijis, ar asu zāli, redzi, Back in the USSR, Kreīnu deja, Neatvadīsimies, es tev piedāvāt varu, vai atceries mīlā, Kad jūsu ausainie skums</i> vai M. Melgalvs. Ja pasaule aiztaisa acis, Man tevi, pasaulīt, jāsajūt, Lai es aizietu kurp iedams, šeit esmu atnācis pa saules takām, Izeju es Pārdaugavas ielās, Paliek pēdas, Spārni sunim ir īsi, Tikos un tikos, Atnāk narstekļi un ņerkstās, Balta ziema Balta ziema Balta, Melna čūska vidū jūras, Pieskaries zemei, Sapņi iet Daugavā, Sapņi, Saule pati mūs nes.	Zina dzejas motīvus, tēlus, mākslinieciskās iezīmes. Izprot savdabīgo liriskā <i>es</i> pasaules izjūtu un redzējumu dzejā, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu, dzejoļu formas un leksikas īpatnības. Ir ieinteresēts saistīt dzejoļos ietvertās noskaņas un liriskā <i>es</i> izjūtas ar savām asociācijām un pieredzi, diskutēt par tematu, ko piedāvā dzejoļos ietvertās atziņas un paradoksi.	Mūzika J. Kulakova dziesmas ar K. Elsberga vai M. Melgalva vārdiem. Tēlotājmāksla A. Baušķenieks “Cik tālu līdz varavīksnei?”, J. Pauļuks “Metafora”.
Atkārtojums. Dzeja. Stilistiskās figūras, ritms, formas veidotāji līdzekļi.	2	O. Vācietis. <i>Sapnis</i> .	Zina būtiskākos poētikas jēdzienus – dzejas ritms (trohajs, daktils, jamps), dzejas formas veidotāji (atskaņas, pants), mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi (īpaši metaforiskie), stilistiskās figūras (anafora, epifora). Izprot dzejas ritmu, formas īpatnību, tēlainās un stilistiskās izteiksmes līdzekļu nozīmi, to saistību ar dzejas saturu.	
Atkārtojums. Liroepika. Fabula, balāde, poēma, žanra	2	I. Ziedonis. <i>Poēma par pienu</i> (fragmenti),	Zina liroepikas žanru – poēmas, balādes, fabulas – pamatpazīmes.	

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
pazīmes.		I. Auziņš. Maza balāde par klusēšanu. Fēdra, L. Pēlmaņa, Dz. Rinkules-Zemzares, K. Elsberga fabulas.	Izprot liroepikas žanru pazīmju izpausmi literāros tekstos.	
Mākslinieciskais apraksts, žanra pazīmes. Literārā darba žanrisko, māksliniecisko iezīmju un kompozīcijas elementu izmantojums jauna teksta veidošanai.	5	M. Birze. <i>Kā pele pa graudam</i> (fragmenti) vai I. Ziedonis. <i>Tutepatās</i> (fragmenti).	Zina mākslinieciskā apraksta žanra pamatpazīmes. Izprot māksliniecisko aprakstu saistībā ar Latvijas kultūrvēsturi un dabu, mākslinieciskā apraksta žanra atšķirības no citiem prozas žanriem. Pilnīgo savas radošās spējas, izmantojot mākslinieciskā apraksta žanra iezīmes un valodas specifiku jauna teksta veidošanai.	
Eseja, žanra pazīmes. Autora personības un daiļrades fakti. Savas pieredzes salīdzinājums ar literārajā darbā atklāto. Argumentētā eseja.	4	Z. Mauriņa. <i>Liepu lapu laipnība</i> .	Zina esejas žanra pazīmes, saturiskās, kompozicionālās, mākslinieciskās izveides īpatnības, Z. Mauriņas nozīmi latviešu esejistikā, argumentētās esejas rakstīšanas princips. Izprot esejas saturu, raksturojot galvenos problēmjautājumus, literatūras žanra esejas un argumentētās esejas atšķirības. Pauž attieksmi pret literārajā darbā ietvertajiem jautājumiem, salīdzina tos ar savu dzīves pieredzi. Pilnīgo savas radošās spējas, izmantojot esejas žanra iezīmes jauna teksta veidošanai.	Dekoratīvi lietišķā māksla M. Zvirbule "Saskarsme".

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Stāsta tematika, problemātika, tēli, to veidojums, varoņu rīcības motivācija. Pārspriedums par izlasīto un apzināto.	4	E. Venters. <i>Ābolu elpa</i> vai A. Čehovs. <i>Hameleons</i> .	Zina stāsta tematiku, tēlus, mākslinieciskā veidojuma īpatnības, pārsprieduma rakstīšanas principus. Izprot stāsta pamatdomu, tematiku, problemātiku, stāsta virsraksta nozīmi, varoņu rīcības motivāciju, izsakot to mutvārdos un rakstot pārspriedumu. Pauž attieksmi pret literārajā darbā tēloto, saskatot līdzīgo stāstā tēlotajā situācijā un dzīvē.	Dekoratīvi lietišķā māksla I. Skujiņa "Dvēseles stāvokļi", L. Heimrāte "Konflikts".
Humoreska. Komiskais literārā darbā. Ilustrāciju nozīme. Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu literārajos darbos. Jauniegūtās pieredzes izmantojums radošā darbībā.	4	K. Čapeks. <i>Dārzkopja gads</i> (fragmenti)	Zina jēdzienus <i>humoreska, absurds</i> , valodas līdzekļus, kas rada komisko jeb smieklīgo lasītāja apziņā. Izprot smieklīgo un tā pazīmes, īpatnības humoreskā, tēlainās un valodas izteiksmes līdzekļus komiskā radīšanai tekstā, kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu literārajos darbos, ilustrāciju nozīmi. Ir ieinteresēts saistīt savus novērojumus, pieredzi ar tekstā lasīto, salīdzināt tos. Apzinās vajadzību pilnīgot savas radošās spējas, rakstot tekstu, kurā izpaužas humors, tam raksturīgā attieksme pret attēlojamām parādībām.	
Atkārtojums. Īsā proza.	2	A. Caunes, S. Kaldupes prozas tekstu fragmenti. J. Sudrabkalna miniatūra <i>Sirds atmin vismazāko</i> .	Zina īsās prozas žanrus un to pazīmes. Izprot īsās prozas žanru pazīmju izpausmi literāros tekstos, tēlainās izteiksmes līdzekļu un māksliniecisko paņēmienu lietojumu īsajā prozā.	

Tēmas	Stundu skaits	Literārie darbi	Sasniedzamais rezultāts	Saikne ar citiem mākslas veidiem
Komēdija, tās kompozīcija, tēlu sistēma. Komiskais literārā darbā. Autora personība, daiļrades fakti.	8 (no tām 2 atkārtojumam)	M. Zīverts. <i>Minhauzena precības</i> .	<p>Zina dramaturģijas iezīmes, galvenos žanus, tiem raksturīgo un būtiskās atšķirības, komēdijas raksturīgākās pazīmes, jēdzienu <i>komisms</i>, tā izpausmes veidus.</p> <p>Zina atsevišķas M. Zīverta personības iezīmes un dramaturga radošās laboratorijas specifiku.</p> <p>Izprot dramatiska darba iezīmes, kompozīciju, konfliktus, komisma elementus lugas tēlu izveidē, intrigu nozīmi darbības attīstībā, lugas tematiku, ideju, dialoga dažādību un tā nozīmi lugas darbībā un tēlu raksturojumā.</p> <p>Pauž attieksmi pret literāro darbu, pamatojot lugas aktualitāti.</p>	<p>Tēlotājmāksla</p> <p>Mikelandželo “Dionīss”.</p>
Romāns, žanra pazīmes, saturs, tematika, problemātika, idejas, kompozīcija, tēlu sistēma. Alegorija, simboli. Folkloras materiāla izmantojums. Literārā darbā izteikto problēmu vērtējums mutvārdos un rakstveidā.	10 (no tām 1 atkārtojumam)	A. Bels. <i>Cilvēki laivās</i>	<p>Zina romānā tēlotos notikumus, izteiktās problēmas, jēdzienus <i>alegorija, simbols</i>, romānā izmantotos vēstures faktus.</p> <p>Izprot romāna tēlus, konfliktus, kompozīcijas nozīmi daiļdarba idejas atklāsmē, vēstures un folkloras materiālu izmantojumu, valodas īpatnības, romānā tēloto notikumu un izteikto problēmu saikni ar mūsdienu sabiedrības problēmām, alegorijas un simbolu izmantojumu filozofiskā romānā.</p> <p>Pauž attieksmi mutvārdos un rakstveidā pret literārā darbā izteiktajām problēmām, romāna varoņiem, viņu rīcību.</p>	<p>Tēlotājmāksla</p> <p>T. Žeriko “Medūzas plosts”, K. Melbārzdīs “Baltie tīkli”, S. Kreics “Skarbums”, G. Lapiņa “Laivas sadedzināšana”.</p> <p>Dekoratīvi lietišķā māksla</p> <p>A. Priedīte “Senču laiva”.</p>

Sasniedzamais rezultāts

Literatūra kā vārda māksla	Literārā darba uztvere un radošā darbība	Literatūra kā kultūras sastāvdaļa
<p>Skaidro literārā darba piederību literatūras veidiem (lirikai, epikai, drāmai) un starpveidam – līroepikai.</p> <p>Zina un skaidro literārā darba, t. sk. esejas, mākslinieciskā apraksta, humoreskas, romāna, komēdijas, žanra pazīmes.</p> <p>Vērtē literārā darba valodu, tēlainās izteiksmes līdzekļus.</p> <p>Skaidro liriskā <i>es</i> atklāsmi dzejā.</p> <p>Pārdomāti vērtē daiļdarba problemātiku un idejas.</p> <p>Analizē tēlu sistēmu literārā darbā, tās nozīmi daiļdarba idejas atklāsmē.</p> <p>Vērtē latviešu un cittautu folkloras un mitoloģijas sižetus un tēlus, analizē folkloras poētikas un valodas īpatnības.</p>	<p>Analizē ētiskās un estētiskās vērtības literārā darbā.</p> <p>Raksta argumentēto eseju, tajā paužot viedokli par literāro darbu.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto literārā darba žanriskās un mākslinieciskās iezīmes un kompozīcijas elementus jauna teksta veidošanai.</p> <p>Veido pētnieciskā daba iemaņas, izstrādā tā vērtēšanas kritērijus, vērtē savu un citu paveikto.</p> <p>Salīdzina savu pieredzi ar literārajā darbā atklāto, saskatot līdzīgo literārajā darbā tēlotajā situācijā un dzīvē.</p>	<p>Apzinās latviešu un cittautu folkloru un mitoloģiju kā būtisku katras tautas nacionālās identitātes paudēju.</p> <p>Vērtē literāro darbu tematisko un žanrisko daudzveidību, salīdzina latviešu un cittautu literāros darbus.</p> <p>Analizē latviešu un cittautu folkloras tēlu un sižetu izmantojumu literāros darbos un citos mākslas veidos (mūzikā, teātrī, tēlotājmākslā, dekoratīvi lietišķajā mākslā).</p> <p>Pamato savu viedokli par nacionālās identitātes izpausmi eposā, tā kultūrvēsturisko nozīmību.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto tradicionālos elektroniskos, audiovizuālos informācijas ieguves avotus, lai veiktu pētniecisku darbu.</p> <p>Analizē literārajos darbos ietvertos kultūrvēsturiskos faktus un literārā darba saikni ar tapšanas laiku un autora personību.</p>

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Skolēna mācību sasniegumi jāvērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai realizētu:

- prasību atklātības un skaidrības principu, kontrolējot mācību priekšmeta standartā noteikto obligātā mācību satura apguves pamatprasību apguvi;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, reģistrējot pozitīvos sasniegumus visos mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņos – zināšanu iegaumēšanas un sapratnes, to lietošanas un patstāvīgas produktīvas darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības principu, dodot skolēnam iespēju apliecināt savas zināšanas un prasmes visiem mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņiem atbilstošos uzdevumos, jautājumos, piemēros un situācijās;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto veidu dažādības principu, izmantojot pārbaudes rakstos, mutvārdos un kombinēti, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus (piemēram, diagnosticējošie darbi, kontroldarbi, praktiskie darbi, projektu darbi, ieskaites, eksāmeni);
- vērtēšanas regularitātes principu, lai skolēnu un viņa vecākus informētu par iegūtajām zināšanām, apgūtajām prasmēm un mācību sasniegumu attīstības dinamiku;
- vērtējuma obligātuma principu, izvirzot prasību, lai skolēns iesaistītos mācību procesā un iegūtu savām spējām atbilstošu vērtējumu.

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu (sk. tabulu).

Vērtēšanas forma (pēc vietas mācību procesā)	Vērtēšanas mērķis	Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
Ievadvērtēšana Notiek pirms mācību sākuma. Dod informāciju par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot tēmu, kursu u. tml.	Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta noteikšana mācību procesa, tēmas apguves uzsākšanai; skolēnu motivēšana	Mācību līgums.	Pirms literārā darba apguves skolēns izveido mācību līgumu, kurā nosaka, kas jau zināms, ko apgūs un veiks individuāli, kādas sadarbības formas izmantos ar klasesbiedriem un skolotāju.	“Ieskaitīts”/ “neieskaitīts” vai aprakstoši
		Aptauja.	Skolēns veic aptauju, lai noskaidrotu savu un citu viedokli par jautājumiem, kas viņu noskaņo emocionāli un sagatavo literārā darba uztverei.	

Vērtēšanas forma (pēc vietas mācību procesā)	Vērtēšanas mērķis	Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
	aktīvam mācību darbam; skolēna un skolotāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.	Asociāciju veidošana.	Asociācijas par vārdiem pirms literārā darba apguves, lai motivētu aktīvam mācību darbam.	
Kārtējā vērtēšana Notiek mācību laikā; ir operatīva un motivējoša mācību procesa atgriezeniskā saite.	Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu noteikšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošana; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.	Pašvērtējuma karte.	Skolēns veic ierakstus darba lapā/vērtējuma kartē, tajā izsaka savas izjūtas un iespaidus, novērtē savu veikumu.	“Ieskaitīts”/ “neieskaitīts”
		Darba mapes un mācību materiāla vērtējums.	Skolēns, apgūstot literāro darbu, veido darba mapi, kurā ievieto darba lapas, paša veidotus mācību materiālus u. c.	
		Izteiksmīgās runas vērtējums.	Skolēns vērtē savu un citu izteiksmīgo runu dzejas vai prozas lasījumā.	
		Domraksts.	Vērtējums par domrakstu, kurā skolēns apliecina zināšanas par literāro darbu un pauž savu attieksmi.	
Nobeiguma vērtēšana Notiek mācību tēmas vai kursa beigās. Nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.	Summatīvā vērtēšana: skolēnu zināšanu un prasmju apguves līmeņa noteikšana, beidzot tēmu, mācību gadu, kursu.	Skolēnu ziņojums mutvārdos vai rakstveidā.	Skolēns mutvārdos vai rakstveidā veido ziņojumu, kurā atbild uz skolotāja jautājumiem, kas veidoti atbilstoši mācību mērķiem un uzdevumiem.	Ballēs
		Ieskaite.	Ieskaitē tiek pārbaudītas skolēnu zināšanas, prasmes literāro darbu analizē un radošās spējas.	
		Domraksts.	Skolēni rakstveidā atbild uz kādu jautājumu vai veido pārskatu par konkrētu tematu. Skolēni apliecina savas prasmes daiļdarbu izvērtēšanā, analizēšanā, kopsavilkuma veidošanā.	

Izvēloties pārbaūžu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (rakstveida pārbaudes darbi) un autentiskās metodes, kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan nosakot sasniegtos

mācību mērķus un uzdevumus. Mācību satura kontrolei biežāk paredzēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude.

Skolotājs savus veidotos darbus pārsvarā vērtē pēc kritērijiem (vērtēšanas kritērijus nosaka skolotājs pats atkarībā no mācību priekšmeta satura un mācību procesa organizācijas vai saskaņā ar izglītības iestādes izstrādāto izglītības programmu, vai saskaņā ar 10 ballu skalas lietošanas nosacījumiem).

Valsts pārbaudes darbu saturs veidots tā, lai skolēns var saņemt vērtējumu pēc kritērijiem 10 ballu skalā.

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

Mācību līdzekļi

Mācību literatūra

- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 4. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 2002;
- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 4. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 2002;
- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 4. klasei.* Skolotāja grāmata. – R: Zvaigzne ABC, 2002;
- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 5. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 5. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Gunta Sālījuma, Inga Zemīte. Literatūra 5. klasei.* Skolotāja grāmata. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Rūta Kārklīņa, Ingrīda Strēle, Jānis Strēlis. Literatūra 6. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Rūta Kārklīņa, Ingrīda Strēle, Jānis Strēlis. Literatūra 6. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Rūta Kārklīņa, Ingrīda Strēle, Jānis Strēlis. Literatūra 6. klasei.* Skolotāja grāmata. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 7. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 7. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 7. klasei.* Skolotāja grāmata. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 8. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 8. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 1999;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 8. klasei.* Skolotāja grāmata.– R: Zvaigzne ABC, 1999;

- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 9. klasei.* – R: Zvaigzne ABC, 2000;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 9. klasei.* Darba lapas. – R: Zvaigzne ABC, 2000;
- *Mārīte Milzere, Lita Silova, Daina Štokmane, Anita Vanaga, Aldis Vēvers, Iveta Vīduša. Literatūra 9. klasei.* Skolotāja grāmata. – R: Zvaigzne ABC, 2000.

Mācību metodiskie līdzekļi

- Tēlotājmākslas darbu reprodukcijas.
- Videoieraksti (mākslas, dokumentālās un animācijas filmas, teātra izrāžu ieraksti, TV raidījumu ieraksti u. c.).
- Mūzikas ieraksti.
- Fotoattēli (arhitektūras pieminekļi, skulptūras u. c.).

Mācību tehniskie līdzekļi

- Kodoskops.
- Kasešu un CD atskaņotājs.
- Televizors un videomagnetofons.
- Dators.

Mācību metodes

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Apskats.	Skolotājs rosina izzināt situāciju par kādu jautājumu. Skolēni vāc informāciju, veicot aptauju, anketēšanu, noskaidrojot viedokļus, rezultātus apkopo rakstveidā.	Cītu viedokļu noskaidrošana par literāro darbu, veidojot anketu, veicot aptauju, apkopojot tās rezultātus (5. klases noslēgumā).
Āra nodarbības (muzeja vai kultūrvēsturiskās vietas apmeklējums).	Skolotājs sagatavo jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni var atbildēt, apmeklējot muzeju vai kultūrvēsturisko vietu. Skolēni sagatavo pārskatu par paveikto.	Rakstnieka memoriālā muzeja apmeklējums, autora personības iepazīšana tajā (8. klase – O. Vācieša muzeja apmeklējums).

Metode	Skaidrojums	Piemērs
		Ar A. Pumpura eposa "Lāčplēsis" saistīto kultūrvēsturisko vietu apmeklējums, gida stāstījuma veidošana (9. klase).
Darbs ar tekstu.	Skolotājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim) vai ierakstītus tekstus audio un videokasetēs mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Skolēns iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem – atbilstoši mācību uzdevumam.	Skolēni lasa vai klausās literāro tekstu, uzdod par to daudzveidīgus jautājumus (par sižetu, varoņu rīcību, pasakas īpatnībām), novērtē jautājumus, tad atbild uz tiem (latviešu un cittautu pasakas; 5. klase). Teksta prognozēšana. Skolēni lasa tekstu un meklē tajā zīmes, lai varētu prognozēt, kas tekstā notiks tālāk, pēc tam salīdzina savu versiju ar tekstā notiekošo (8. klase, A. Grīns "Klusie ciemiņi"). Būtiskāko citātu atlase, lai argumentēti varētu vērtēt literārā darba problemātiku, idejisko saturu un ētiskās vērtības (8. klase, A. Čaks "Spēle ar dzīvību").
Debates.	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu. Diviem skolēniem vai skolēnu grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus. Debates var organizēt kā sacensības, kas notiek pēc zināmiem noteikumiem.	Skolēni literārā darbā atrod apgalvojumu vai izvēlas aforismu, par kuru argumentēti var izteikt pretējus viedokļus, un debatē par to (aforismi; 6. klase).
Demonstrēšana.	Skolotājs vai skolēns rāda un stāsta pārējiem skolēniem, kā kaut ko dara.	Skolēna vai skolotāja stāstījums, kā saprast grāmatas struktūru, atrast un izmantot uzziņas elementus (5. klase, ievadstunda). Skolēna vai skolotāja stāstījums, kā izmantot dažādas informācijas avotus (vārdnīcas, enciklopēdijas), lai pilnīgotu literārā darba izpratni (6. klase, M. Zariņš "Rūķi un pūķi").
Diskusija.	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu tematu. Skolēni (grupa vai visa klase) iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli.	Diskusija par R. Blaumaņa noveli "Nāves ēnā", argumentēti aizstāvot viedokli par varoņu rīcību izvēles situācijās, paustajām idejām (7. klase).
Eseja (pārspriedums).	Skolotājs aicina skolēnus pēc noteiktas struktūras veidot rakstu darbu (pārspriedumu, domrakstu u. c.) par noteiktu tematu. Skolēni individuāli raksta, ievērojot noteikto darba struktūru un tematisko izklāsta veidu, izsakot savas domas,	Izjūtu un pārdomu atklāsme rakstveidā par literāro darbu (6. klase, stāsts). Dzejā pausto ideju vērtējums rakstveidā (7. klase, Aspazijas

Metode	Skaidrojums	Piemērs
	attieksmi.	dzeja). Pārspriedums par izlasīto un apzināto (7. klase, Rainis “Zelta zirgs”)
Intervija.	Skolotājs uzdod skolēniem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Skolēni pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.	Citu viedokļa noskaidrošana, izmantojot interviju (7. klase, miniatūra).
Izpēte (izzināšana).	Skolotājs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Skolēni izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvērza pieņēmumus, nosaka iespējamus risinājumus.	Izpētes darbs par tautiskā romantisma ideju aktualitāti mūsdienās, izmantojot preses, radio, TV materiālus (7. klase)
Jautājumi.	Skolotājs (vai skolēni) mutvārdos vai rakstveidā uzdod jautājumus par noteiktu tematu.	Jautājumi par daiļdarba saturu, tematiku, tēliem (8. klase, A. Grīns “Klusie ciemiņi”).
Kooperatīvās mācīšanās metodes.	Skolotājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Skolotājs organizē norisi un konsultē skolēnus.	Apgūstot latviešu un cittautu mitoloģiju un folkloru, skolēni saņem katrs individuālu uzdevumu par mitoloģijas un folkloras sižetiem un tēliem, tad grupās informāciju apkopo un informē pārējās grupas, vērtē savu un citu paveikto – secinājumus (9. klase).
Lomu spēle.	Skolotājs rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Skolēni iejūtas atveidojamās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt, lai pēc lomu spēles piedalītos diskusijā.	Mācību situācijai tiek izmantots literārā darba fragments, skolēni veido inscenējumu, iejūtas literārā darba varoņu lomās, tad novērtē lomu spēles atbilstību literārā darba saturam (5. klase, L. M. Montgomerija “Anna no Zaļajiem jumtiem”).
Pētījums (skolēnu zinātniski pētnieciskais darbs).	Skolotājs vai pats skolēns formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās izziņas metodes. Skolēns patstāvīgi vāc informāciju, to apkopo, salīdzina, vērtē, pieraksta secinājumus, izklāsta pētījuma rezultātus (parasti rakstveidā).	Pētījumi par vēstures un folkloras materiāla izmantojumu, valodas īpatnībām A. Bela romānā “Cilvēki laivās”. Skolēni vāc informāciju no romāna teksta, sistematizē to, iepazīst zinātniskus pētījumus valodniecībā un folkloristikā, salīdzina informāciju literārā darbā ar zinātnes atzinumiem, izklāsta pētījuma rezultātus (9. klase).

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Prāta vētra.	Skolotājs (vai skolēni) izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Skolēni izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u.tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.	<i>Prāta vētra</i> (Kas raksturīgs I. Ziedoņa epifānijām?) par žanra savdabību, zemteksta izpratni, paradoksiem (8. klase).
Problēmu risināšana.	Skolotājs vai skolēns formulē problēmu vai jautājumu, uz kuru jāatbild, analizējot literāro darbu. Skolēni, izmantojot literārajā darbā gūtās atziņas un savu dzīves pieredzi, piedāvā problēmas risinājumu.	Skolēni piedāvā jautājuma “Vai cilvēkam vajag suni?” risinājumu, izmantojot atziņas, kas gūtas pēc R. Ezeras stāstu cikla izlasīšanas (8. klase).
Projektu metode.	Skolotājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.	Projekta darbs (lasītāju konference) “Ieskats 20.–30. gadu Latvijas kultūras dzīvē”, informācijas vākšana un priekšlasījumu veidošana par A. Eglīša romānā “Pansija pilī” tēlotajiem kultūras darbiniekiem, salīdzinot raksturojumu romānā ar informāciju uzziņu materiālos (8. klase).
Saruna (mācību dialogs).	Skolotājs vai skolēns uzdod jautājumus un vada sarunu. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši noteikumiem.	Saruna par literārā darba sižetu, tēmu, varoņiem, vides tēlojumu, situācijām J. Širmaņa grāmatā “Kriksis”. Vispirms skolotājs uzdod jautājumus un vada sarunu, tad to turpina skolēni (4. klase).
Situāciju izspēle.	Skolotājs rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem iespējamās situācijas aprakstu. Skolēni risina šo situāciju, uzņemoties dažādus situācijai atbilstošus pienākumus un izspēlējot tos. (Salīdzinot ar lomu spēli, situāciju raksturo lielāka nenoteiktība, elastīgums un sarežģītība.)	Stāsta tematikai atbilstošu dzīvē novērotu situāciju – piemēram, situācijas, kas atklātu klasesbiedru savstarpējās attiecības, – izspēle (9. klase, E. Venters “Ābolu elpa”).
Situācijas analīze.	Skolotājs vai skolēns rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem iespējamās situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumu vai jautājumiem par šo situāciju. Skolēni pārrunā, analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.	Literārā darbā tēlotas skolotāja vai skolēnu izvēlētas situācijas analīze – skolēni uzdod jautājumus un atbild uz tiem, izsaka savu attieksmi pret tēloto (5. klase, A. Brigadere “Sprīdītis”).
Spēles.	Skolotājs ir sagatavojis tēmai vai konkrētajai stundai tematiski atbilstošu galda vai kustību spēli un iepazīstina skolēnus ar tās noteikumiem. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.	Spēles mācību grāmatā katra mācību gada noslēgumā (4., 5. klase – Atvadu spēles; 6. klase – Ilustrāciju spēle; 7. klase – Burtu un attēlu spēle; 8. klase – 13 soļu spēle, novērtējot apgalvojumus; 9. klase – Vārdu mīkla).

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Stāstījums (izklāsts, lekcija).	Skolēns izklāsta kāda temata saturu, tas var būt kādu ideju, viedokļu, faktu vai notikumu izklāsts. Skolēni klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus.	Literārā darba satura izklāsts loģiskā secībā no dažādu stāstītāju viedokļa (6. klase, M. Zariņš “Rūķi un pūķi”).
Vingrināšanās.	Skolotājs uzdod, un skolēni atkārto vairāk vai mazāk vienvēidīgas darbības.	Vingrināšanās dzejas ritma elementu un tēlainās izteiksmes līdzekļu noteikšanā (9. klase).
Vizualizēšana.	Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u. c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)	Kriminālromāna kompozīcijas shēmas veidošana (8. klase, A. Kristi “Austrumu ekspresis”).

LITERATŪRA 4.–9. KLASEI
Mācību programmas paraugs
(2. variants)
Programmas autore Iveta Vīduša
Programmas paraugs tapis sadarbībā ar ISEC
Mācību priekšmetu programmas paraugu
aizliegts izmantot komercdarbībai!
© Apgāds Zvaigzne ABC
Rīga
2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī